

kunde, wiskunde, meetkunde, aardrijkskunde, natuurkunde, plantkunde, en natuurlijke geschiedenis. Ja, zelfs daarbij liet hij het niet, want hij stelde ook nog zijn gedachten te boek over de voorzienigheid van het goddelijk bestuur, over de ziel des menschen, de wetten, de geneeskunde, de dichtkunst, het schilderen, ja zelfs over de krijgskunst.

Ot hij dat alles nu goed deed, laat ik daar. Zeker is dat hij wat betreft de goddelijke voorzienigheid althans dwaalde, want bij al zijn geleerdheid was Democritus toch een heiden en zonder ware kennis van de geestelijke dingen. Niet omdat hij dom was, maar omdat zelfs de wijste menschen geen verstand van God en goddelijke zaken krijgen, zoo de Heere zelf hem niet onderwijst. Dat doet de Heere God door Zijn Woord. Maar dat kende Democritus niet.

Zoo kwam het dan ook, dat hij zich geheel moest verlaten op zijn eigen wijsheid. Hij had over vele dingen een geheel eigen meening. Hij geloofde hijv. dat er nog eendeloos veel werelden waren buiten de onze. Ook dat alle dingen gevormd waren door de beweging van zeer kleine stofdeeltjes of atomen, die zich in de ruimte of het heelal bevinden; en zoo meer.

In menig opzicht echter kunnen wij van Democritus wel iets leeren. Niet alleen was hij wijs en nederig, maar ook iemand van een zeer opgeruimd en vriendelijk karakter. Hij was gewoon alle dingen die hem overkwamen, zooveel mogelijk van de beste zijde te beschouwen en zich met een vroolijk geest over de kleine vernieteligheden des levens heen te zetten. Hij was dus niet knorrig als 't regende wanneer hij uit wou gaan of gramstorf wanneer er juist geen aprielen te krijgen waren als hij er trek in had. Om al die redenen noemde men hem „den lachenden wijsgeer“. Later heeft men hem eens gedacht, dat Democritus met alles lachte en spotte, ook met de boosheden en de ellende der menschen. Maar dat is volstrekt niet waar.

Waar is alleen dat hij de oppervlakkigheid beschouwde als een der grootste zegeningen van het leven — waar hij, dunkt me, volkomen gelijk in had — en zelfs een boek daarover schreef. Naar hem wordt iemand die alles lichtig opneemt, meer licht dan went en de blijdschap liefheeft, nog vaak een „Democritus“ genoemd. Als men 't echter maar met wijsheid nagaat, had Democritus zelf 't nog niet zoo verkeerd ingezien.

Voor zooveer men weet, werd deze blijhartige wijsgeer honderd-negen jaar oud; misschien heeft zijn opgeruimdheid daartoe mee. Van zijn laatste ziekte wordt een verhaal gedaan, dat wel waar kan zijn, maar waarvoor ik niet kan instaan, wil ik de zaak niet heb bijgewoond.

Gij moet namelijk weten, dat Democritus die ziek lag, door zijn zuster werd opgepast. Deze juffrouw nu, die toch zeker niet ver van de tachtig was, of nog wel ouder — zij scheelde dan toch nog een 30 jaar met haar broer — was heel bedroefd, omdat zij nu niet uit kon gaan naar een groot feest, dat gevierd werd ter ere van de godin Ceres. „Want“, zei ze tot haar broeder, „het feest duurt maar drie dagen, en binnen dien tijd zijt gij zeker niet beter.“

Doch Democritus stelde haar gerust en sprak: „Ga gerust naar dat feest. Ik weet zeker dat ik nog langer leven zal dan het feest duurt. Zoo ging de juffer dan heen en werkelijk, toen zij terug kwam, leefde haar broeder nog. Kort daarop echter stierf hij, zonder pijn zooals de geschiedschrijvers ons melden.

Had Democritus eens gevreesd, dat hij geen eerlijke begrafenis zou hebben, hij kreeg er een, die niet eens uit zijn vermeningen behoefde betaald te worden. Want hij werd op kosten der burgerij plechtig begraven. Er werden nog eenige standbeelden voor hem opgericht, en zijn nagedachtenis bleef in eere als die van den grootsten burger van Abdera. Hij had in elk geval gemaakt, dat men de lieden van die stad niet meer allen voor domooren kon houden. (Slot volgt.)

#### DE HEERE ZAL VOORZIEN.

(Ingez.)

„Zoolang de God van Elia leeft“, sprak een godvruchtig leeraar — die om zijne belijdenis in zijn broed benadeeld werd — tot zijne trouwe gade, zoolang zullen wij niet van gebrek omkomen.

„Dat mag ik u niet betwisten, domine“, hernam deze; „maar wij mogen wel eens overleggen, hoe wij onzen laatste rijkdaalder het langst zullen bewaren of het best zullen besteden, want ik zie wel in, dat wij in de eerstvolgende vijf weken niets te beuren hebben.“

„Zoo is het“, sprak de eerste weder, „doch laten wij ons gesprek na afloop van de begrafenis te T., waarheen wij zoo aanstonds moeten vertrekken, voortzetten, opdat de ongelovige familieleden, die ter begrafenis aanwezig zijn, niet zeggen, dat Gods kinderen te droefgeestig zijn om anderen te troosten.“

Een paar uren later stond de leeraar in het sterfhuus en sprak naar aanleiding van de woorden: „De Meester is daar en Hij roept u.“ Nadat de doode was uitgedragen kwamen allen naar de gewoonte dier streek in het huis terug, om met ernstige gesprekken over groote levensvragen de plichtigheid te besluiten. Een der aanwezigen, die op het „eene noodige“ niet zooveel prijs stelde, richtte zich tot den predikant met de woorden: „Gij moet wel een gegoed man zijn, mijnheer! dat gij u zoolang staande kunt houden zonder vaste bezoldiging in eene armoedige omgeving.“ „Dat mag zoo schijnen, vriend“, hervatte de aangesprokene, „inderdaad is het niet, zoals gij zijt. Aardsche goederen heb ik nimmer gehad. Integendeel. Als kind werd ik door mijn stiefvader na den dood mijner moeder van zijn schip aan wal gezet in een onbekende streek. Ik wist evenwel mijne geboorteplaats te bereiken, waar ik bescherming vond, en eindelijk genoege hulp om voor het predikant te worden opgeleid. Mijn leven is rijk aan teleurstellingen, maar ook aan uitreddingen.“ Nu verhaalde de leeraar vele treffende lotgevallen, die wij achterwege moeten houden, maar die strekken ten bewijze, hoe trouw en teeder hij telkens door den Heere was verlost en verlost.

Dit had eene bijzondere uitwerking op het gemoed van al de aanwezigen, en toen de predikant bevestigde met te zeggen: „Als ik u mededeel, dat mijn gehele vermogen thans niet meer bedraagt dan een rijkdaalder, en tevens verklaar, dat ik toch nog goedsmoeds ben, kan u dit dan verwonderen?“ — toen werd uit veler nog een tran weggepinkt.

Intusschen was het tijd geworden, om naar huis terug te keeren. Op 't oogenblik van scheiden bleken de vrienden in vrienden omgezet te zijn, want allen rekenden het zich eene eere, den vromen strijder om blijk van sympathie te mogen geven.

Met één rijkdaalder was hij op reis gegaan, met tien keerde hij terug. Die ene kon ook nog vele maanden bewaard blijven als gedenkpenning, tot een getuigenis, dat de God van Elia leeft.

penning, tot een getuigenis, dat de God van Elia leeft.

A. J. B.

#### INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

Aan de Redactie van de *Heraut*.

Hongachtbare Redacteur!

Uw artikel in No. 861 van Uw blad, onder den titel: *Amerikaansche toestanden*, heeft mij en velen met mij bedroefd. Hoe komt het toch, dat U uw blad heeft opengesteld voor zulk een chronieke scandaleuse? Terecht zegt gij in uwe aanmerkingen op de mededeelingen van den heer Holstein, dat het nog de vraag blijft, of hij het zelf gezien heeft, of slechts van hooren zeggen weet, en ook of zijn berichten juist zijn. En toch wordt zulk een vreeselijke beschuldiging opgenomen tegen eene Gereformeerde kerk!

Vergun mij U te zeggen, dat ik deze zaak onderzocht heb. De heer Holstein heeft slechts verspreid, wat anderen vóór hem gezegd hebben. De heer Kniphuizen van Grand-Haven schreef niet lang geleden samenspraken in de *Wachter*. In eene van die samenspraken liet hij „Berghuis“ zeggen, wat door den heer Holstein op echt dramatische wijze is teruggegeven. Die beschuldiging trok mijn aandacht. Ik interpeleerde derhalve den schrijver, en verzocht hem, die beschuldigingen of te bewijzen, of te herroepen. Spoedig bleek het, dat ook hij slechts iets had verspreid, dat als gerucht tot hem gekomen was. Voor de eerste beschuldiging, de inwijding eener Gereformeerde kerk als tempel van den Alvaer, kon hij geen schijn van bewijs bijbrengen, daar hij, die gezegd werd, die ceremonie te hebben bijgewoond, reeds overleden was. Voor de tweede beschuldiging wees hij op Da. E. van der Vries van Holland, Mich. die bij de begrafenis van den vrijmetselaar tegenwoordig geweest zal zijn. Die begrafenis echter had plaats, toen deze broeder-leeraar te Patterson, N.-J., was. Daar hij echter reeds eene reeks van jaren leeraar in Holland is, moet die gebeurtenis langen tijd geleden plaats gehad hebben.

Gij zult het mij derhalve niet kwalijk nemen, dat ik het onderzoek niet verder heb voortgezet. Ik heb mij ook voorgenomen van al de onbepaalde, dramatisch opgesmukte verhalen aangaande de Gereformeerde kerk in Amerika geen notitie te nemen. Onze broeders, die gescheiden van ons leven, schijnen geen besef te hebben, dat een bewijs geheel iets anders is dan eene bevestiging. Zegt men hun, dat eene aardsche rechtbank niet zoo zou handelen als zij, dan roept men ons dadelijk toe: Wilt gij de kerk van Christus met eene aardsche rechtbank vergelijken? Natuurlijk willen wij dit geenszins, maar wij begeren, dat de kerk van Christus althans niet onrechtvaardiger zal handelen dan eene aardsche rechtbank, die eerst bewijzen vraagt, voor dat zij over eenige zaak uitspraak doet.

De heer Holstein voegt aan zijne onbewezene beschuldigingen slechts dit een toe: Christus—Belial. Wanneer ik zoo iets lees, zoo koel en bedaard gezegd, dan gevoel ik mij geprikkeld, harde woorden te zeggen. Maar neen, onze Heiland Jezus Christus heeft ons een ander voorbeeld gegeven. Ik vertrouw Hem deze zaak toe. Hem biddende, dat toch spoedig, niettegenstaande al de moeilijkheden, de verbittingen welke en de onheid van alle Gereformeerden in onzen lande tot stand gebracht worde.

U bij voorbaat dankende voor de opname dezer regelen,

de wet in Christus,

N. M. STEFFENS.

#### Gereformeerde Gezindheid.

##### Gereformeerde Kerken.

BERGEM: Hollandscheveld, G. J. van der Vegt te Haren. — Oosterbeek, J. J. A. Ploos van Amstel te Retsum. — Ambt-Vollenhove, S. H. Groeneveld, cand. te Breda. — Droghda, C. W. de Vries, cand. te Ploem. — Opende en Nijega, B. Rooda, cand. te Kampen. — Huij, G. Wiersma, cand. te Driezum. — Vathernmond, J. Tholen, cand. te Winthout.

BEDANKT: Loosduinen, J. L. Berends te St.-Anna-Parochie c. a. — Kollum, B. Dingemans te IJlst. — Wildervank, Th. Oegema te Drachten. — Montfort en Linshout, B. Rooda, cand. te Kampen.

##### Nederlandsche Hervormde Kerk.

BERGEM: Tolbert, J. van Giffen te Diever. — Benschop, S. van Dalen te Sluiswijk (bij Gouda). — Ingen, C. J. W. Wieris van Coehoorn te Eershem (el. Edam). — Elbergen, J. Ph. Hattink te Nieuwerk: aan den IJssel. — Asch (gem. Buren), G. Vellinga, cand. te Utrecht. — Zuid-Zijpe, H. J. Lamping te Naaldwijk. — Hasselt, J. Vonk te Oudebroek. — Kruisland, J. Heenk te Budel. — Dokkum, A. L. Th. van der Ven te Abbekerk en Lambertschaag. — Anjum, H. Gerbrandy te Woudsend en Smallebrugge. — Renwoude, D. Zoete te Tietjerk. — Woudbrugge, P. Datema te Delfshaven.

AANGEKOMEN: Kootwijk (Gelderland), G. Vellinga, cand. te Utrecht. — Beskoop, G. Lohmann te Rockanje. — Landsmeer, H. J. Heijner te Dordrecht.

BEDANKT: Boven-Smilde, J. B. Vegter te Ommelandervijk. — Marum, R. Cremer Jr. te Midwolda. — Hellevoet, H. E. Vinkte te Tricht. — De Bilt (Utr.), H. van Grooten te Oosterveld. — Gouda, A. van der Elter G. J., cand. te 's-Gravenhage. — Welsum, C. Hunningher te Haarloo. — Blijham, C. Th. Cramer van Bannagaten B. J. te Veendam. — Onstvedde, E. J. Homoet te Staphorst. — Hattingen, D. Chadder te Schooneveld. — Kamerik, W. de Lange te Gorinchem. — Waverveen, R. Binnik Bolt te Zwammerdam. — Oolijk, H. Bau te Dourp. — Dantmawoude, O. Norel te Gaastmeer en Nijehuisum. — Serooskerke, Halle en Asch, G. Vellinga, cand. te Utrecht. — Lollum, C. A. G. van Kempen te Westbroek. — Steendam, P. Bokma te Brunnisse. — Welsum, Chr. Hunningher te Haarloo en Waterhoek.

#### Advertentien.

Bij H. J. WINTER, Boekb. Goudsbloemstr. 41, Amsterdam, verscheen:

DE WARE NATUUR VAN DEN KINDERDOOP

VERKLAARD DOOR

J. C. APPELIUS,

in Leven Predikant te Zuidbroek en Montendam.

Aan alle Bezoekers der Waarheid aanbevolen

door W. DE JONG,

Oefenaar in de Gereformeerde Kerken.

Prijs 20 Cent. Na ontvangst van 't bedrag franco thuis.

**G. F. JURJAANZ, Orgelmaker.**  
**Amerik. Orgelhandel,**  
Haarlemmerdijk 88, Amsterdam.  
Steeds voorhanden uitgebreide sortering, van de solidste fabrieken.  
Directe aanvoer. Laagste Prijzen.  
VRAAG CATALOGUS.  
Engros en Détail.

#### NIEUW KERKELIJK HANDBOEK.

De 18de Jaargang, welke wordt vermeerderd o. a. met de onderscheidene Zendingen- en soortgelijke Vereenigingen en met de Zendingen-gemeenten in Indië en hare leeraars, zal verschijnen Januarij 1895. De prijs blijft f 2.15 bij geregeld doorlopende abonnement en f 2.15 bij intekening voor één jaar. Evenals vroeger kan ook nu per postwissel worden geabonneerd of ingeteekend. Toezending van opgaven gaarne vóór ult. Sept. De gewone jaarlijksche Circulaire wordt niet meer gezonden.

M. W. L. VAN ALPHEN SR.

Voerburg, 31 Aug. 1894.

**GOLDSCHMEDING's**  
**Amerikaansche Orgels,**  
worden bij toewijding gevraagd. Men verzichte de uitgebreide sortering of vraag Catalog en conditien.  
Prijzen van f 60, f 70, f 80, f 100, enz. enz.  
**WARMOESSTRAAT N°. 141, AMSTERDAM.**

#### Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributie: door den heer G. de Leeuw te Utrecht van de 10-centsveren. Juni f 26.30, Juli f 23.15, samen f 49.45; door den heer Jb. van O. van mej. C. te Ede f 2.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit) van de Geref. kerk te Amsterdam A f 85.76; van idem te Anna Jacoba-Polder f 6.05; van idem te Amersfoort A f 17.05; van idem te Amersfoort B f 10.50; van idem te Bunschoten A f 16.03; van idem te Scherpenzeel f 9.23; van idem te Soest f 8.17; van idem te Maartensdijk f 7.13; van idem te Warfom f 15.47; van idem te Amsterdam B (halve coll.) f 233.73; van idem te Augustinusa en Surhuizum f 4.07; van idem te Buitenpost f 13.52; van idem te Bunnik f 6.58; van idem te Gerkeshoofst f 5.33; van idem te Kollum A f 5.88; van idem te Kollum B f 22.40; van idem te Kooien en Twijzel f 2.10; van idem te Oostermeer f 1.55; van idem te Veenwoudsterwal f 2.31; van idem te Westergest f 3.41; van idem te Uithuizen f 28.50; van idem te Heerjansdam f 8.50.

Aan Schenkingen: Door den heer W. Hovy, van P. de Jong te Sneek, f 5; door idem van Mevr. S. V. te U. f 100.

Voor de Medische faculteit:

Door den heer W. Hovy, van P. de Jong te Sneek f 5.

Voor het Hospitaal:

Door den heer W. Hovy, van P. de Jong te Sneek f 5.

Voor het Studiefonds:

Bij Prof. Dr. A. H. de Hartog ingekomen: door den heer Joh. Z. te 's-H. 31e storting van de 1/2 stuitvereen. aldaar f 100; door den heer G. de L. te U. gecoll. in de Westerkerk f 1; door Br. Diakenen f 2.50, van J. L. f 1, van Mej. A. v. E. f 2.50, samen f 7; door den heer B. C. Hamer te Zutphen van Mej. J. v. D. f 5.00; van Mej. G. J. M. f 5; van Mej. J. W. G. M. f 3.50; van Mej. W. J. f 1.50; van Mej. B. C. H. f 6.80; Gez. N. f 5; van den heer D. J. H. f 2; van Mej. H. J. J. te W. f 3; samen f 31; gevonden in de coll. Boomslootkerk f 2.50.

Voor de Bibliotheek.

Van Dr. A. G. Honig te Ondshoorn Acta van de Prov. en Part. Synode 3e deel.

S. J. SEEFAT,

Penningmeester.

Uitgaven van J. A. WORMSER, te Amsterdam.

#### WERKEN van Dr. A. KUYPER

Voor een Distel een Mirt.

Geestelijke overdenkingen bij den Heiligen Doop, het doen van Belijdenis en het toegaan tot het Heilig Avondmaal.

legendaal f 1.80. In stempeband f 2.30.

2e druk (Volksuitgave.)

f 0.60 25 Ex. f 12.50 50 Ex. f 22.50.

Het Sociale Vraagstuk

en de

Christelijke Religie.

REDE ter opening van het SOCIAAL CONGRES, den 6den November 1891.

Prijs f 1.—

Twecërlei Vaderland.

Prijs f 0.50.

De drie Formulieren van Eenigheid,

voor kerkelijk en huiselijk gebruik, benevens het

Kort begrip der Christelijke Religie,

uitgegeven door de Predikanten G. A. RENIER

en B. VAN SCHELVEN. Negende Vijftiend.

Prijs gecantoneerd f 0.40, 25 ex. f 9.50, 50

ex. f 18.—. In rood linnen stempeband f 0.90.

Dezelfde uitgave met wit papier voor hand-

teekeningen f 1.25.

## P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co.,  
DAM 15-17, AMSTERDAM.

Kopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIE en BELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

#### GEREFORMEERD GYMNASIUM.

De lessen van den NIEUWEN CURSUS beginnen Woensdag 5 September, des morgens 9 uur. De verschillende Examen worden afgenomen Dinsdag 4 September, des morgens 9 uur.

Voor de 2de tot de 6de klasse kunnen nog leerlingen worden aangenomen; in de 1ste klasse is geen plaats meer.

Dr. J. WOLTJER.

Amsterdam, 24 Augustus 1894.

**DE ZONDAGSSCHOOL.**  
**WEEKBLAD onder Redactie van A. J. HOOGENBIRK.**  
Per jaargang franco per post f 2.50.

Inhoud van het Nr. van 29 Augustus 1894: Practische wenken. — De verzoen-  
dag. — Huwelijken in het Oosten. — Nogmaals een getuigenis uit Amerika. —  
Bericht. — Vragenbus. — Advertentien.

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

**ENCYCLOPÆDIE**  
DER  
**Heilige Godgeleerdheid,**  
DOOR  
**Dr. A. KUYPER.**

Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halflederen banden  
f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).

Amsterdam.

J. A. WORMSER.

**EXCELSIOR.**  
Geillustreerd Tijdschrift voor Nederlands Jongelingschap en Volk  
ONDER REDACTIE VAN  
**A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER.**  
Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.

Inhoud van het No. van 21 Aug. 1894: Het gebed. — De eilanden der Zuidzee. —  
Spreekwoorden. — Hoe sommige beroemde schrijvers werkten. — Het ont-  
brekende lid. — Gods goedertierenheden duren tot in eeuwigheid. — Het  
einde der wereld. — God is groot. — Uit het leven. — Correspondentie.

Amsterdam.

HÖVEKER & ZOON.

Bij HÖVEKER & ZOON, te Amsterdam, verscheen:  
**Breebaart's Huisorgel.**

VIJF EN TWINTIG LIEDEREN VOOR HET CHRISTELIJK GEZIN.

VERZAMELD DOOR

**P. J. KLOPPERS.**

— Bewerkt door J. VAN TRIGHT. —

Prijs f 0.95.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:

#### In de Schaduwe des Doods.

Meditatiën voor de Krankenkamer en bij het Sterfbed,

DOOR

**Dr. A. KUYPER.**

Prijs f 1.90. In stempeband f 2.40.

De 6e aflevering werd verzonden van:  
**EEN JAAR OP REIS**  
**IN DIENST DER ZENDING,**  
door F. LION OACHET.

Een zeer belangrijk werk met 60 oorspronkelijke platen en schetskaart. Reis door Java

Egypte en Palestina, in 1891/92.

Tien afleveringen van 48 bladzijden. Prijs hoogstens f 4.50.

Amsterdam.

J. A. WORMSER.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:  
**VOOR EEN DISTEL EEN MIRT.**

Geestelijke overdenkingen bij den Heiligen Doop, het doen van Belijdenis  
en het toegaan tot het Heilig Avondmaal,

DOOR

**Dr. A. KUYPER.**

2de druk. — Volksuitgave.

Prijs f 0.60.

VOOR UITDEELINGEN (TEN DIENSTE VAN KERKERADEN enz.)

25 Ex. f 12.50; 50 Ex. f 22.50.

Van de groote eerste uitgave zijn nog enkele exemplaren verkrijgbaar à f 1.80; gebonden f 2.30.

ELECTRIJSCH Drukkerij, voorheen J. J. ARNT & ZOON.